14.6.2022

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
erityisasiantuntija Ville Laasonen
ympäristöneuvos Maarit Haakana

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

E 68/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto, REPowerEU-suunnitelma

Euroopan komissio antoi 18 päivänä toukokuuta 2022 tiedonannon niin kutsutusta REPowerEU-suunnitelmasta (”RePowerEU Plan”) (COM(2022)230), jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä edistää siirtymää puhtaaseen energiaan. Suunnitelma sisältää olemassa olevien lainsäädäntöjen muutosehdotuksia sekä suosituksia, strategioita ja tiedonantoja.

Tiedonannosta on 24.5.2022 annettu eduskunnalle E-kirje (E 68/2022 vp). REPowerEU-suunnitelman osana esitetyistä lainsäädäntöehdotuksista laaditaan eduskunnalle erilliset valtioneuvoston selvitykset.

Ympäristöministeriö toteaa komission tiedonannon johdosta ja E-kirjeen perusteella seuraavaa:

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että venäläisestä tuontienergiasta luopuminen tehdään mahdollisimman nopeasti vihreän siirtymän keinoja käyttäen ja siten, että EU:n 55-valmiuspaketin tavoitteita ja ilmastotavoitteita ei pitkällä aikavälillä vaaranneta.

Osana REPowerEU-suunnitelmaa komissio ehdottaa uusiutuvan energian direktiivin avaamista, niin että uusiutuvan energian tavoite nousee 55-valmiuspaketissa ehdotetusta 40 prosentista 45 prosenttiin EU:ssa vuoteen 2030 mennessä. Valtioneuvoston tavoin ympäristöministeriö tukee komission ehdotusta uusiutuvan energian tavoitteen nostamisesta.

Komissio esittää myös, että energiatehokkuusdirektiivin vuoden 2030 EU-tason energiankulutuksen vähentämisen tavoite kiristetään 55-valmiuspaketissa ehdotetusta -9 prosentista -13 prosenttiin. Ympäristöministeriö yhtyy E-kirjeessä 68/2022 vp esitettyyn valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan on tärkeää, että yhteisen energiankulutuksen tavoitteen kiristäminen ei vaaranna Suomen omaa hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista, ja että se edistää Suomen irtaantumista Venäjältä tuotavasta öljystä ja maakaasusta. Energiankulutuksen tavoitteessa on otettava huomioon teollisuuden sähköistymisen ja puhtaan vedyn tuotannon vaatima lisääntyvä sähkön tarve.

Komissio ehdottaa rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutosta, jolla varmistetaan uusien rakennusten aurinkoenergiavalmius sekä aurinkoenergialaitteistojen asentaminen rakennuksiin. Ehdotuksen mukaan kaikkien uusien rakennusten tulisi olla suunniteltu optimoimaan aurinkoenergian

tuotantopotentiaali kohteen auringon säteilyn perusteella. Tämä mahdollistaisi aurinkoteknologioiden tehokkaan asentamisen ilman kalliita rakenteellisia toimenpiteitä. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi varmistettava sopivien aurinkoenergialaitteistojen käyttöönotto tietyissä uusissa rakennuksissa sekä olemassa olevissa julkisissa ja kaupallisissa rakennuksissa. Velvoitteet tulisivat sovellettavaksi vaiheittain: vuoden 2026 loppuun mennessä uusille julkisille ja kaupallisille rakennuksille sekä vuoden 2027 loppuun mennessä olemassa oleville julkisille ja kaupallisille rakennuksille, koskien näissä rakennustyypeissä yli 250 m^2:n rakennuksia. Kaikissa uusissa asuinrakennuksissa aurinkoenergialaitteiden käyttöönotto tulisi varmistaa vuoden 2029 loppuun mennessä.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutosehdotusta koskeva U-jatkokirje on valmisteilla ympäristöministeriössä. Ehdotusta tullaan tarkastelemaan E-kirjeen 68/2022 vp mukaisesti kiinnittäen erityisesti huomiota kustannustehokkuuteen, teknologianeutraaliuuteen sekä olemassa olevia rakennuksia koskeviin säännöksiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin. Ympäristöministeriö toteaa aurinkoenergian hyödyntämisen lisääntyneen Suomessa viime vuosina jo ilman säädöstoimia.

Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä E-kirjeen E 68/2022 vp varauksellista suhtautumista ehdotukseen markkinavakausvarannon päästöoikeuksien huutokauppaamisesta uusien tulojen hankkimiseksi, mikä on ristiriidassa varannon tarkoituksen kanssa. On kyseenalaista, saavutettaisiinko ehdotuksella sen tavoite vihreän siirtymän kiihdyttämisestä. Komissio on ehdotuksen antamisen jälkeen tarkentanut, että päästöoikeuden hinnalla 80€/t/CO2 olisi huutokaupattava noin 250 M päästöoikeutta, jotta saavutetaan tavoiteltu 20 mrd euroa. Merkittävän päästöoikeusmäärän lisääminen markkinoille todennäköisesti laskisi päästöoikeuden hintaa ainakin väliaikaisesti, mikä voi hidastaa uusien vihreiden investointien tekemistä. Ympäristöministeriö myös korostaa, että tässä vaiheessa on tarkentumatta, sisällytetäänkö RepowerEU paketissa annettu ehdotus osaksi 55-valmiuspaketin neuvotteluja päästökauppadirektiivin ja markkinavakausvarantopäätöksen muuttamiseksi, vai pidetäänkö käsittelyt erillään. Ehdotettujen muutoksien kokonaisvaikutuksia on joka tapauksessa tärkeää tarkastella yhdessä.

Tiedonannon yhteydessä komissio julkaisi myös ehdotuksen uusiutuvan energian direktiivin muutoksiksi lupamenettelyihin liittyen sekä suosituksen uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamiseksi (KOM(2022) 222 ja C(2022) 3219). Ympäristöministeriö korostaa E-kirjeessä E 68/2022 vp esitettyä tarvetta huomioida lupamenettelyjen kehittämisessä kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla ja siten, että jäsenvaltioille jätettäisiin riittävästi liikkumavaraa menettelyjen kansalliseen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Ympäristöministeriö katsoo, että selkeät, laadukkaat ja joutuisat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt ovat olennainen tekijä uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän edistämisessä Suomessa. Keskeinen edellytys käsittelyaikojen lyhentämiseksi on ympäristöministeriön näkemyksen mukaan voimavarojen riittävyys niin lupaviranomaisessa kuin valvontaviranomaisessa. Uusiutuvan energian hankkeiden lupa- ja muut hallinnolliset menettelyt perustuvat pitkälti kansalliseen lainsäädäntöön ja menettelyt vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioiden välillä. Tiedonannossa kuvatuilla lupamenettelyitä koskevilla komission ehdotuksilla olisi vaikutusta useisiin ympäristöministeriön hallinnonalan lupa- ja hallinnollisiin menettelyihin, esimerkiksi ympäristönsuojelulain (527/2014), luonnonsuojelulain (1096/1996) ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaisiin menettelyihin.

Komission lainsäädäntöehdotuksia käsitellään tältä osin tarkemmin eduskunnalle laadittavissa erillisissä valtioneuvoston selvityksissä.